

COSINZEANA

REVISTĂ LITERARĂ ILUSTRATĂ

Redactor:
SEBASTIAN BORNEMISA

Cuprinsul:

Al. Ciura: „Petru Maior“.

Ion Al-George: Italia Antiqua,
poezie.

Ion Agârbiceanu: Căsnicia lui Lu-
dovic Petrescu, nuv.

Radu Mărgean: Lirică, poezie.

Z. Bârsan: † Petre Liciu.

M. Săulescu: Fără ceas, poezie.

A. C. Calotescu-Neicu: Rândunel,
povestire.

T. L. Blaga: Ce avem mai pre-
țios pe lume?

SCRISORI DELA REDACȚIE

GHICITURI

ILUSTRĂȚII:

Din săpăturile dela Pompei; Ve-
deri dela atelierul de țesături din
Orăștie; Războiul și un grup de
țărance lucrătoare; Din războiul
italo-turc.

„COSINZEANA”

REVISTĂ LITERARĂ ILUSTRATĂ SĂPTĂMANALĂ

având colaboratori regulați pe: *Ion Agârbiceanu, Zaharie Bârsan, T. Liviu Blaga, Ermil Borcia, Alecsandru Ciura, Ilarie Chendi, D. N. Ciotori, A. Cotruș, Ion Dragoslav, P. Dulfu, Victor Eftimiu, S. C. Făgețel, Mihail Gașpar, Dr. M. Hârsu, Liviu Marian, V. C. Osvadă, Ecaterina Pitiș, Aurelia Pop, Liviu Rebreanu, I. U. Soricu, D. Tomescu, Gavril Todica, Viora din Bihor*, și alții — e nu numai cea mai ieftină revistă românească de felul acesta, ci și cea mai potrivită pentru toate familiile române.

ABONAMENTUL E:

Pe 3 luni pentru Austro-Ungaria . cor.	3—
Pe ½ de an ” ” ” . ”	6—
Pe un an ” ” ” . ”	12—
Pentru străinătate pe trei luni . . .	5—
” ” pe jum. de an . . .	10—
” ” pe un an . . .	20—

Abonamentele se plătesc înainte.

Pe credit revista nu se dă nimănui.

Premiile „Cosinzenei”.

Între abonații, cari plătesc înainte pe un an abonamentul, se sortează la sfârșitul anului, în ajunul Crăciunului, opt biblioteci de câte 25 coroane una, drept cadou de Crăciun, cu cele mai noi cărți literare, pe ales.

Rugăm pe toți, cari înțeleg și apreciază niziunța noastră, să binevoiască a ne da mână de ajutor, prin câștigarea de abonați număroși, pentru ca, cu ajutorul tuturor, să putem face din „Cosinzeana” o revistă literară din cele mai desăvârșite, pentru familiile române, care să le fie totodată o bună armă de apărare împotriva influințelor literare streine, ivite prin intrarea unor reviste streine prin familii de-ale noastre, și un mijloc de a cultiva dragostea de literatură și cultură românească, până și în familiile cele mai modeste.

Administrația revistei

„COSINZEANA”

Orăștie—Szászváros.

A apărut în editura

„Librăriei Naționale” S. Bornemisa

Orăștie—Szászváros:

1. ALMANAHUL SCRITORILOR DELA NOI, C. 1.60.

Un elegant volum de peste 200 pagini, care cuprinde fotografia, biografia și bibliografia alor vreo 46 scriitori, născuți în Ardeal și Țara Ungurească, apoi o bucată literară aleasă inedită și la sfârșit un foarte interesant capitol despre presa românească de dincoace de Carpați, în care se arată în facsimil capul tuturor ziarelor și revistelor literare și de specialitate și se spune pe scurt istoricul lor, cu toate luptele purtate în cursul anilor. — Această interesantă carte a fost cu multă simpatie primită de presa românească și, într'adevăr e o oglindă a vieții culturale românești din Ardeal și Țara Ungurească.

2. „AMINTIRI” de ALEXANDRU CIURA, C. 1.60.

Puternicul prozator ardelean ne dă în această carte pagini de o frumuseță nepieritoare; într'un stil întotdeauna vioi, limpede și fermecător, scene pătrunzătoare din viața patriarhală a nenorociților nostri Moți din Munții-Apuseni, apoi amintiri din viața înșasă a autorului și câteva schițe zguduitoare de-o psihologie adâncă și fină.

A apărut

POEMELE SINGURĂTĂȚII

de VICTOR EFTIMIU, autorul neîntrecutei piese: „Înșiră-te mărgărite”. — Volumul elegant, pe hârtie fină, de 224 pagini, cuprinde toate poeziile talentatului scriitor, care într'o formă ușoară, singură în felul ei în literatura noastră, ne redă în versuri pline de măiestrie și de farmece sentimentele unui suflet de-apururi zbuciumat.

Volumul a apărut în editura „LIBRĂRIEI NAȚIONALE” din Orăștie—Szászváros.

Prețul unui exemplar e cor. 2.—. Pentru România Lei 2.50. — La comandă de peste 5 exemplare se espediază franco; iar la una de peste 10 exemplare se dă un rabat de 10% și se espediază franco.

GOSINZEANA

REVISTĂ LITERARĂ ILUSTRATĂ

* * *

REDACTOR: SEBASTIAN BORNEMISA

„PETRU MAIOR”

(1862—1912.)

AL. CIURA

Îmi aduc aminte de seara, când am sosit pentru întâia-oadă la Budapesta.

Mergeam în seminar, și câțiva prieteni dela „Petru Maior” mă avizaseră, că mă așteaptă la gară, să mă conducă prin oraș o zi-două, înainte de a fi trecut pragul seminarului.

La Cluj mă întâmpinaseră câțiva prieteni, cu cari am petrecut un ceas, luând dejunul și parcurgând orașul cu tramvaiul gălăit de pe atunci — mi-am luat apoi un vraf de jurnale și le-am cetit în tihnă, în vagonul aproape gol.

Nu aveam astâmpăr. Capitala își aruncase de parte mreșile ei, ca să mă momască. Mă tolăni pe canapea, închideam ochii și visam o nouă viață, în alte cadre. La gară, nu m-a așteptat nimeni. Stam buimăcit, cu jamașanul în mână, în mijlocul sgomului vavilonic, încredinșându-mă, cu buna mea credință de provincial, că prietenii mei trebuie să sosească în tot momentul. Ci nu sosiă nimeni — și un hamal, făcându-i-se milă de mine, m-a condus până la poarta seminarului, care s-a închis, pentru patru ani, în urma mea.

*

În cealaltă zi, camerazii au venit să mă cercezeze. Primiseră prea târziu depeșa mea, nu erau acasă, ori credeau, că sosesc cu acceleratul.

Și așa am trăit patru ani în acest Vavilon modern, fără a cunoaște altceva din el, decât suprafața luminoasă, resfrântă prin creerul naiv al seminaristului.

Cu toate aceste, tovarășii mei dela universitate nu-și uitau de noi. Duminica, după vecernie, ne plimbam agitați prin colțisorul de grădiuă, așteptând pe tovarășii, cari ne aduceau jurnale, cari nu aveau intrare între zidurile noastre. Discuțiile se porniau tot mai animate și viața noastră de pustnici se încălziă mult prin contactul cu cei din afară. Trăiam în două lumi cu totul deosebite și adese, când ne întâlneam pe coridoarele universității, continuam discuțiile fără șir, cari nu puteau duce niciodată la o înțelegere deplină.

Cu toată rezervele mele de seminarist, dori-

toțuș, din tot sufletul, să fac și eu parte din societatea lor.

*

După ce poarta seminarului s-a închis în urma mea, am venit pentru a doua oară la Pesta.

Am tras acum deadreptul la „Petru Maior”. În camera „economului” dormeam, în cele trei paturi, vreo cinci tineri, în lumina gălbuie a dimineții. Geamantane și pachete erau împrăștiate în toate ungherele, în cele trei-patru camere primitoare, cari adăposteau pentru câteva ore pe toți tinerii, cari veniau aci, din cele patru vânturi ale României.

Și, în marea aceasta de străini, „Petru Maior” își deschidea larg ușile ocrotitoare, oferindu-ne lectură românească, jurnale și reviste: posibilitatea de a ne cunoaște și a ne încheșă, de a schimba idei.

A, schimbul de idei!

De câte-ori nu ne-am pomenit învrăjbiți cei mai buni prieteni chiar, pentru motive minuscule, cari azi ne fac să zimbim de-o amintire...

Câtă înverșunare, cât prisos de energie finerească nu se revărsă din sufletele fine, cu orice prilej!

După lunile dintâi cu agitațiile electorale — eternele agitații electorale! — discuțiile se potoleau încetul cu încetul, oamenii se apropiau mai bineșor unul de altul și se începeă sezonul de muncă: conferențe literare, discuții prietenești, cetirea și comentarea jurnalelor și a știrilor, cari ne sosiau „de acasă”.

Ne strângeam tot mai aproape unul de altul sub adăpostul acestor camere modeste, de pe părșii cărora, portretele vrednicilor înaintași ne chemau la stăruință și entuziasm.

Târziu, după ani de zile dela absolvirea cursurilor unversitare, când mă abăteam arare prin Pesta, nu mă puteam reține, să nu mă abat măcar pe un sferț de ceas în acest local, unde am avut atâtea clipe de entuziasm și elevare sufletească, în cei mai frumoși ani ai tinerețelor.

*

Se împlinesc acum cincizeci de ani, dela existența acestei societăți literare — și lumea românească sărbătorește cu multă însufleșire acest moment de mare importanță în viața noastră culturală.

Răsfoiesc prin anuarele mai vechi ale acestei societăți; trec în revistă sumedenie de membri, cari

au luat parte activă la înflorirea ei — și văd că ei alcătuiesc azi, în cea mai mare parte, podoaba elitei noastre intelectuale.

Inimșii ei întemeietori sunt azi oameni bătrâni și venerabili, ori ne-au părăsit pentru totdeauna, iar noi, cari numai ieri-alaltă-eri făceam multă gălăgie în camerele, din cari se zăreau valurile verzei ale Dunării, am trecut și noi pragul tinereții...

Alte generații se succedază cu o grabă febrilă în urmă-ne, asociindu-ni-se ca tovarăși de muncă, cu menirea de a purta ei înaintea flamura, când mâinile noastre vor începe să șovăiască și să tremure...

Generațiile vin și trec.

Dar „Petru Maior, rămâne aceeaș Alma Mater, veșnic tinără, pentru toți tinerii, cari se succedază, căutând lumină și căldură la vatra ei prietenească.

Ea îi va închegă și de aci înainte într-un mănunchiu puternic, alimentându-le cea mai scumpă comoară, cu care se poate mândri tinerimea: dragostea pentru limba și literatura națională.

Câți din tinerii noștri nu s-ar fi pierdut în labirintul ispitirilor de multe soiuri, la o vârstă așa de primejdioasă — dacă „Petru Maior“ nu i-ar fi adunat în jurul ei, ca o mamă bună și ocrotitoare.

Împlinescă-și deci misiunea aceasta nobilă și pentru viitor; misiunea nobilă și necesară, pentru care s-a învrednicit și în intervalul existenței sale de jumătate de veac, de recunoștința deplină a neamului!

○ ○ ○

Italia Antiqua

Ion Al-George

...De-oparte pietrele sculptate în forma crucilor barbare,
Cucute verzi, pe unde-odată au fost divinele altare —
De alta visul meu, acumă perit pe cine știe unde,
M-au îndemnat în neștiință-mi la dorul tainic, de-a pătrunde
Nemernicia, ce își soarbe fluidul vieții din nimic.
Chiar Cosmos-ul să-l ții în mână, ori fie lucrul cel mai mic
Povara lor apasă numai atât, cât mâna nu te doare;
Din plinul mării 'nvolburate și pân' la micile izvoare
E unda vecinic legănată, pe greul apei ce-o susține,
E legea care nu se 'ntreabă ce-i rău în cumpănă, ce-i bine,
Și ochiul care stă de pază pe crugul oarbei vecinicii
Acelaș vecinic va rămâne și noi aceeași jucării.

Și doar pământul ce susține acumă putreda povară
Ce fericiri ne-asemuie învesmântă odinioară!...
De câte ori nu tresărise de-arama veselilor tibii;
Aquila-și întindea aripa pe fărnu 'ntunecatei Libii
Ca și pe-Atlantîc — iar cu ciocul spârgea țâria vechei Dacii...
Cu ghiarele smulgea din Lesbos cununi de myrt, din Memphis macii,
Din Cartagena luminișul privirii sudice și tot
Ce-a frământat în țara asta vârtejul timpului despot.
Și doar pământul care-acumă e cimitir, eră pe vremuri
Un fapt din mâna lui Aeneas... Îi vezi ruina, te cutremuri,
Cu mintea-i întregești mărirea, din viața ta i-ai da viață;
Ai vrea să vezi cum curge plebea înfrigurată în spre piață,
Din nou ai vrea trîreme-n Actiu și din țâria prorei lor
Să reclădești aceeaș rostră, să vie Cicero în For,
Ai vrea pe Scipio, pe-Augustus — pe toți ce-au însemnat cu mâna
Mai mult decât acel ce-și dete de dragul gândului fărâna.

Iertați-mă străbuni iluștrii! Deschid îndurerării ușa
Nesocotitului meu suflet — cu mintea vă desgrop cenușa,
Simțind cum urcă'n mine focul primit din piepturile voastre.
Acolo sus, pe unde sunteți stăpâni pe ceriurile-albastre
Să nu cunoașteți niciodată, ce rea răsplată vi s-a dat!
Ați stăpânit odată lumea și pe întinsu-i ați durat
Comori în veci neperitoare — și totuș, cum periră toate!
A fost destul s-arunce discul eterna lumii răutate,
A fost destul — și mărginirea din zarea unei noi credinți
A înghițit ce moșenstrăm cu-atâta drag dela părinți.
Ci dacă'n legile umane e scris ca totul să dispară
Și să renască — mulțumirea încinge sufletul meu iară.
În vremea cât văzură ochii-mi atâta ștearsă strălucire,
Și-am fost legat de-atâtea rele, de-așa adâncă răsvrătire,
Văzui pe Neron din ungherul în care-acumă stă pitit
Cum strânge focul în privire din focu-aprinsului zenit...
Și cine știe... Poate-odată ca Archimed ce sta la mal
Și aruncă cu-oglindea focul — va coborî pe Viminal
Iar din oglinzile privirii svărlind aprinsele săgeți
Va da o viață nouă morții și moarte-acestei goale vieți.

○ ○ ○

CĂSNICIA LUI LUDOVIC PETRESCU

de ION AGÂRBICEANU

— 7 —

Vremea până la cununie trecuse foarte repede. Preotul trebui chiar să aștepte un sfert de ceas, până să sosită mirii.

Biserica eră veche și răcoroasă. Părea că-n aerul ei plutește mereu fumul de tămâie, perzându-se în bărbile șterse ale sfinților de pe cupole. Lume se adună puțină. Afară de nuntași numai câteva femei curioase și băeții cari sgăură pe uliți și dau busna decâteori se deschide ușa unei biserici. Astfel lăcașul sfânt părea prea spațios, pentru mâna aceea de oameni grămadită înaintea altarului.

Preotul dădu binecuvântarea, și începă pe-un glas plângător să citească ecteniile. Din strana dela dreapta cântă răspunsurile un diac bătrân, care fusese pe vremuri ajutor de notar într-un sat din apropiere. În cântec aveă trăgăneala tuturor diecilor sătești.

Domnul Karl Schuster, farmacistul, nu mai văzuse niciodată o cununie în biserică românească. Se înfundase într-un larg scaun titorial la stânga și privea cu toată încordarea de care eră capabil ceremonia. Din când în când își trăgea din buzunar o batistă enormă și-și sbicea năduful de pe frunte. Ascultă cântecele, rugăciunile lungi cu pomenirea atâtor nume jidovești, și nu slăbea din ochi nici pe-o clipă, pe Lucia. Ludovic n-a vrut să i-o arate pân' la cununie. Și acum, subt vâlul alb, în haina lungă de zăpadă, pe cap cu cunună de flori, domnul Karl o privea ca pe-o minune. Dl Schuster respiră adânc și greu, și simți că încep să i se împăingenească ochii. Fumșeta Luciei făcă asupra lui o impresie ciudată: îi părea că simte în vârful limbei, pe ceriul gurii un gust așa de aromat, cum nici nu-și pută închipui vrodată să existe. Și gustul acesta aromat îl îmbătă, îl adormia.

Ludovic ascultă slujba cu capul plecat, ca un învins. Mustața i se chiar plecă puțin pe colțul stâng al gurei.

La spatele mirilor erau rudeniile și invitații. Între aceștia Prodan se strecură cât putu mai aproape de Lucia.

Petrișor, mai îndărăpt, părea cufundat în gânduri dureroase. Când preotul își ridică pentru cea din urmă oară dreapta, tăind cruce largă înaintea mirilor, micul grup începuse să se miște, să se îmbulzească, pentru a felicită pe cei căsătoriți.

„L-ai văzut pe bietul Ludovic? E așa de fericit încât pe-o clipă nici n-a mai putut face deosebirea între nevastă și soacră. I-a întins acesteia din urmă brațul“ zise Petrișor lui Prodan, eșind din biserică.

„Cred că și are pentru ce să fie fericit. Dacă doamna Lucia ar fi fost mai demult în oraș, toată lumea ar fi alergat s-o vadă mireasă“ răspunse acesta.

„Și ai văzut ce ținută are mamă-sa? Ai putea jură că se trage din societatea cea mai aleasă. Și, nu i-ai da o vrâstă la care să aibă fată de măritat. Spun că-s săraci. Așa zice și Ludovic, că n-a luat nici un ban cu nevasta. Se vede dar că averea nu-i condiție principală ca cineva să fie fericit în căsătorie. Căci numai fericirea conservează frumseța. Un nou îndemn acesta pentru mine, să nu mai întârziu.

— Vecinic cu fericirea ta, prietine, zise cu dispreț Prodan. Tu crezi că toate femeile sunt zidite din acelaș lut? Nu, dragă Petrișor, trebuie anumiți nervi, un anume suflet, care nu se află în femeile de toate zilele, ca muerea să-și păstreze tinereța, chiar când are să lupte greu în viață. Și Lucia și mamă-sa sunt croite dintr-o stofă rară“.

În restaurant eră rezervată pentru ospăț o sală frumos decorată. Oaspeții își ocupară locurile și mâncările începură să fie servite.

La început mâncară în liniște, vorbind puțin, dar

cu cât se deșertau păharele de vin, veselie începuse să se ridice. Vinul dlui Schuster își arată puterea. Căci dumnealui n-a voit cu nici un preț să abzică de hotărârea lui: la nunta asistentului său să se bea vin vechiu din pivnița lui. La împotrivirea lui Ludovic veni însuși dl Schuster la otelier și aranjă toată afacerea.

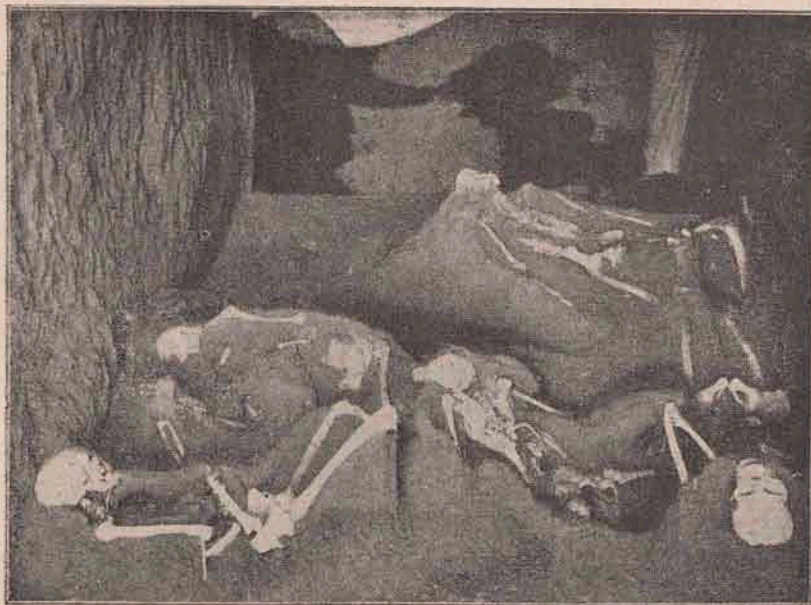
Lucia privea surizătoare, vorbea în șoaptă cu mamă-sa, îi spunea din când în când câte ceva lui Ludovic, și își muiă buzele roșii în aurul vinului. Ludovic băuse destul de repede câteva păharele. Nu eră mare iubitor de vin, dar acum simțea că are lipsă de curaj, care-l părăsise tot mai mult în fața atâtor oameni cari îl priveau țință, iar pe Lucia o sorbeau din ochi. Și vinul sasului își avu efectul dorit. Fața lui Ludovic începuse să se împurpureze, în ochii obosiți se întoarse viața, și el cuteză chiar să vorbească cu glasul tare, să îndemne pe oameni la băut și la voe bună. Și simțea că e foarte bine astfel: să nu-ți fie sfială nici teamă de nimic și de nimeni, și să ști că lângă tine șade, fiind a ta pentru totdeauna, o femeie atât de încântătoare.

Petrișor, cum eră mare iubitor de vinuri bune, trăgea cu coada ochiului la Prodan, care nu mai slăbea de-a ficsă pe Lucia, și închină mereu pentru întruparea fericirii.

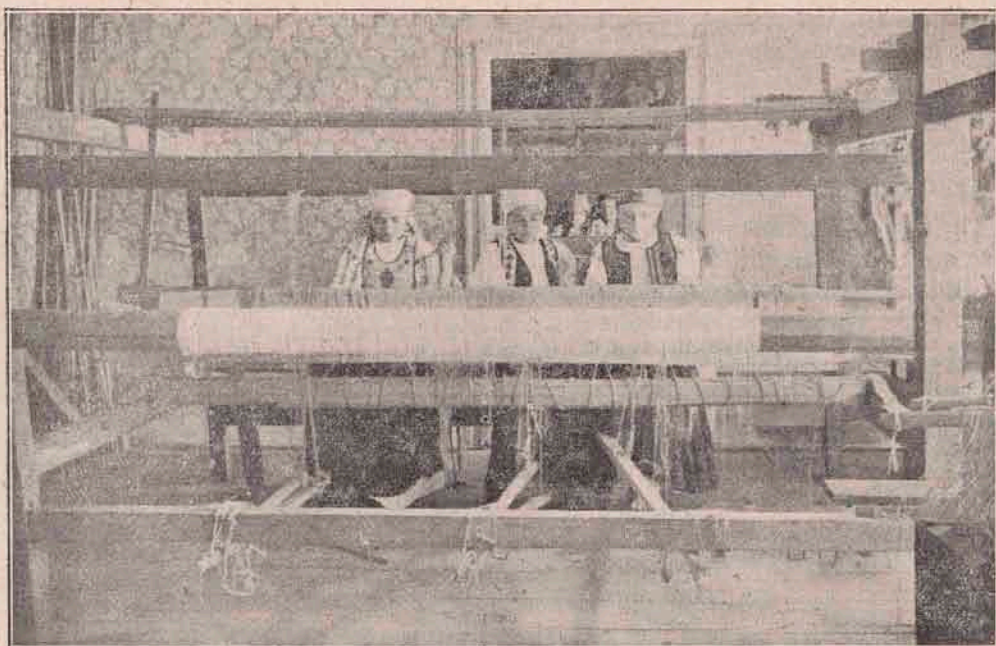
Dl Karl de mulți ani acum, își află toată bucuria în vinul lui vechiu și în jocul de cărți. Dar azi, de când s-a pus la masă și beu întâiul păhar, îl deșertă de multe ori, pentru că gustul acela minunat ce-l simțea încă în biserică îi pără, cu cât bea, și mai pronunțat.

În șirul toastelor se ridică și el, între cei dintâi, cu fața aprinsă ca de pojar, cu bărbia dublă răzimată pe pept, cumpănindu-și burta peste masă.

„Trăiască domnul farmacist! Trăiască dl Schuster. Vivat dl Karl“ strigară oaspeții deodată.

Din săpăturile dela Pompei. În vremea din urmă savanții au început din nou să sape în locul unde fusese orașul Pompei, pe care Vezuful la 79 a. C. îl acoperise cu lavă și au descoperit sub straturile de pământ o mulțime de reminescente foarte interesante. Dintre acestea arătăm aci intrarea unei vile, în care se văd osemintele alor 6 persoane, pe cari lava i-a acoperit de vii, supunându-i la chinuri îngrozitoare.

Vedere dela atelierul de țesut a Reuniunii femeilor române din comit. Hunedoarei: Războiul. Atelierul se află în Orăștie și fără reclamă și zarvă împlinește în tăcere marea sa misiune, de a răspândi țesăturile și cusăturile noastre naționale, cari sunt atât de apreciate și de streini. În vara anului acesta Reuniunea împlinește 25 de ani dela înființare și din prilejul acesta conducătorii ei arangiază un jubileu.

„Io beau în sănătate tinerilor. Domn Ludovic este la mine ca și un copil al meu. Io vreau multă sănătate la domnealor. La tinăra doamnă fericire lungă-lungă...”

Uralele de „să trăiască” răsunară neconținut până ce domnul Schuster se strecură cu greu, cumpănindu-se, să ciocnească cu tinăra păreche. Dar când fu să ciocnească cu Lucia, când o văzută întâia oară atât de aproape, dl Schuster rămase prost, paharul îi căzută din mână și se sparse c-un tincănit dulce.

Îi puseră repede în mână alt pahar, închină, și cu mare greutate se întoarse la locul lui. Fața lui se făcū de-un roșu care trecea în negru, și șezând oftă din adânc.

Pe câteva clipe fu liniște în sală. Demonul superstiției se apropie uneori de orice inimă. „Numai de n-ar fi un semn rău” își spuse puțin mai tare gândul bunica.

„Oamenii grași totdeauna-s neputincioși, zise tatal Luciei. Apoi dl Karl a și beut binișor.

Și voia bună începū să crească din nou.

Domnul Schuster, beuse într-adevăr. Dar acum după ce-și ținū toastul și sparse nenorocitul de pahar, începū să bea la vin ca la apă. Își răzimă coatele pe masă, și obrajii grași, rași proaspăt, i se lungiră și mai mult. Ochii-i mici abia se mai zăreau, și întreaga buză din jos îi atârănă.

Petrișor se ridică și ținū un toast filosofic despre fericire, existența ei, condițiile în cari se poate întrupă, și despre lupta necurmată pe care-o poartă lumea întreagă pentru câștigarea fericirii. „Pretinul nostru stimat — închee dânsul, — domnul Ludovic Petrescu a ajuns prin luptă îndelungată ca să-și strângă în brațe fericirea, — pardon, ca să fie în posesiunea fericirii. El

e viteazul, eroul din povești, care a trecut mări și țări și munți înfricoșați, ca s-o afle pe Ileana Cosinzeana. Dumnezeu să țină la mulți ani pe Ileana și pe Făt-frumos”.

Lucia izbucni într-un răs puternic, și închină din toată inima cu Petrișor. Râsul ei prinse ca o contagiune la ceilalți, și toți nuntașii râdeau cu hohote. Petrișor rămase în picioare la locul lui, își roti supărat, ofensat, privirile la oaspeți, și zise foarte serios:

„Domnii mei, de sentimentele mari și adânci nu-i bine să rădă nimenea”. Altă izbucnire urmă, de astădată fără să știe cineva pentru ce râde.

Numai domnul Karl Schuster cu coatele pe masă, în fața lui Petrișor gemea încet pe nemțește: „Aș vrea să mor, aș vrea să mor”. Pleoapele-i erau căzute și buza din jos îi atârănă, groasă, de-un roșu vinețiu.

„Oare pentru ce-ar vrea să moară dl Schuster?”, întrebă Prodan pe Petrișor. „Se vede că l-a nenorocit, pentru sara asta pățania cu paharul.

— Nu — răspuse Petrișor. El își jălește viața lui păcătoasă. Simte sasul că îmbrăcat într-o slănină așa de grea, nu va mai putea alergă în urma fericirii”.

Ludovic în toată vremea asta suridea fericit, pe când ochii i străluciau tot mai tare. Băuse mult, — cum poate de ani de zile n-a băut, și se simțea întinerit, plin de putere, gata la orice jertfă, la orice luptă. El crezū că se ține de buna cuviință să-i mulțumească lui Petrișor pentru cuvintele de pretinie. Cu toată împotrivirea socrului, care zicea că nu se cuvine, Ludovic reuși să se ridice. Chelia i-o atingeă o rază de soare, dându-i un lustru deosebit.

„La omul acesta toate-s în sărbătoare azi”, zise Prodan deșertându-și paharul de vin, și urmărind mereu cu privirea pe Lucia.

Ludovic începū destul de bine. Vorbi despre

prietinia adevărată care leagă pe oameni în bine și în rău, despre fericirea de-a avea adevărați prietini. Dar' cu cât vorbiă mai departe în cap părea că i se face o lumină tot mai mare, și în lumina aceea părea că cetește el tot mai deslușit despre ce trebuie să vorbească. Când ajunse să rostească numele lui Petrișor, nu-și mai luă ochii dela el, și-i ținu toastul de-acî încolo singur lui Petrișor: „Da, prietine, zise Ludovic, toți avem în lume partea noastră de durere și partea de fericire. Eu mi-am avut-o pe cea dintâiu, cu vârf și îndesat. Crezi tu că eu n-am suferit, n-am alergat fără căpătâiu în lume? Of, of, în anii cei dintâi am răbdat și foame și am durmit ierni întregi fără de foc în casă. Da, a trebuit să mă umilesc să mă tărăi“. Aici Ludovic se opri, căci Nicolae Firu îl trase vârtos de haină. Toate rudeniile începură să se învârtă pe scaune, numai Lucia nu auzise nimic până acum din toastul lui Ludovic. Ea cercetă strălucirile unei pietre din brățara cinstită de Augustin.

Însă Petrescu se opri numai până când aruncă o privire destul de aprinsă celui ce l-a conturbat.

„Așa, dragă Petrișor, am trebuit să mă lipsesc de multe bunătați până am putut să-mi pun de-o parte ceva. A trebuit să trăesc departe de toate plăcerile vieții, să ajung la vrâsta mea, chel și îmbătrânit, ca în urmă să am și eu o zi bună“. Socrul îl trase din nou de haină. Rudeniile erau într-o situație din ce în ce mai nesuferită. Toți oaspeții începură să-l asculte cu lăcomie pe Ludovic.

Însă acesta, atins binișor de puterea vinului, vede de atît de limpede ce mai avea încă de spus, încât își smânci haina, și continuă fără să mai privească la cel ce-l întrerupsese. Lucia era palidă și povestea cu mamă-sa cât putea de tare.

„Acum, dragă Petrișor, continuă cu căldură Ludovic, a venit vremea să mă răsbun. Mai pasă-mi

mie că din celea douăzeci de mii ce-am strâns în anii de lipsuri, s-au dus cincisprezece până acum cu însuratul? Nu-mi pasă nimic“. Între oaspeți se produse un murmur de mirare la cuvintele din urmă ale lui Ludovic. Mama Luciei rîse cu hohot spunându-i ceva Luciei, care era albă ca păretele. Ludovic pe-o clipă privi la oaspeți și-și repetă fraza din urmă „Vă spun că nu-mi pasă“. Apoi, fără să mai iee în samă smâncitura socrului, îl ficsă iarăș pe Petrișor: „De-acum vreau să trăesc numai pentru fericire, cum spui tu, dragă Petrișor. Să-mi îmbrățișez — cum spuneai tu fericirea, și să visez viața întreagă. Da, asta mi-e ținta mea de-acum, și am suferit destul ca să fiu vrednic de ea“.

Ludovic șeză, își uită să mai închine cu Petrișor, și-și beu paharul dintr-o sorbitură.

Oaspeții ciocniră, urară fericire tinerei părechi. Fratele Luciei, Alexandru începă o romanță veche, și în sală se făcă îndată liniște.

Alexandru avea glas plăcut, care da cuvintelor o căldură dulce, adormitoare. Cele două sorioare îl acompaniau încet, cu obrazii răzimați în palmele albe. Dintre oaspeți începură unii să ajute, și astfel nu peste mult, în urma melodiei lui Alexandru se tără o altă melodie mai groasă, mai adâncă, mai bătrânească, par-că.

Ludovic după ce-și spusese toastul se simțea foarte mulțămît. Dar spre nenorocul lui nu-i ținu vreme îndelungată acel simțămînt plăcut. Încurând avea senzația că i s-a răpit forța care-o simțea până acuma întrînsul, că în ființa lui s-a deschis un gol mare. Și, numai decăt, simți că-i pîere curajul, care-i făcuse atît de bine. Începă să bea din nou.

Prodan se aplecă spre Petrișor și-i șopti la ureche „Se 'mbată curcanul cel bătrîn și-și face de rîs nevasta. Și până acum a chinuit-o destul. Frumoasă căsnicie va fi asta“. Și zâmbi cu răutate.

„Nu te amestecă în trebile altora, Prodane.

Vedere dela atelierul de țesături din Orăștie:

Harnicele țărance cari muncesc în acest atelier

Poți să alergi și tu zadarnic după fericire“, îi răspunse Petrișor, sorbind cel din urmă pahar de vin, și gătin-du-se de plecare. Mirii, nașii și părinții se ridicară, și cu ei toți nuntașii.

Numai dl Karl Schuster, care în restimpuri destul de dese se trezeă, își umpleă paharul și-l vărsă în gura lui lacomă, eră ațipit, cu coatele pe masă, cu fața răzimată în mâni. Grăsimea obrazilor i spânzură peste palme. Petrișor se apropie să-l trezească, să felicite și el, pentru cea din urmă oară pe tineri. Dl Karl gemu încet ceva pe nemțește.

„Ce dracu spune neamțul ăsta?, zise Petrișor lui Prodan, și se aplecă să asculte. Dar nu putea pricepe. Atunci începă să-l cheme pe nume. Schuster gemea acum mai tărișor: „Aș vrea să mor, aș vrea să mor“.

„Mori prietine, cine te oprește“, zise Petrișor, numai ridică-te că s-a spart masa“. Inșă nu-l pută trezi, și-l lăsă în seama otelierului.

— urmează —

0 0 0

LIRICĂ

RADU MĂRGEAN

Au înflorit cireșii în grădină
Și firea par'că 'ntreagă-i numai floare,
În pieptul meu renaște iară dorul
De cântece, de zile dulci cu soare.

Să vii copila mea frumoasă astăzi,
Să vii încet, senină și ușoară,
Pe-aleea prunduită ca să trecem
Ca doi îndrăgostiți întâia-oară.

Ți-oiu povestii cu vocea trăgănată
De flori, de muguri și de stele,
Ți-oiu povestii viața mea întreagă
Și toată taina gândurilor mele.

Pe părul tău lăsă-voiu să se cearnă
Petale albastrii, mirositoare
Și ca să pari crăiasa primăverii
Voiu anină la fâmpla ta o floare.

Alătura de noi pe când va trece
Pe bolta cerului curată luna,
Să-mi prinzi cu mâinile-amândouă gâtul
Și să-mi șoptești o vorbă, numai una.

0 0 0

† PETRE LICIU

Z. BÂRSAN

Un vis ni se pare... și totuș nu e vis; e un mare și groaznic adevăr. Iubitul și marele artist Petre Liciu a murit!

Vestea a trecut prin toate sufletele ca o săgeată năprasnică, a străbătut toate colțurile țării și-a trecut apoi granițele spre Bucovina și Ardeal cutremurând sufletele și stârnind lacrimi și păreri de rău. Cine nu-l cunoșteă? În dorul lui nobil de apostol se ducea să-și

propage arta, pe care și-o iubea ca nimeni altul, prin toate locurile românești. Toți cari l-au văzut pe Liciu, l-au iubit, arta lui eră făcută cu sinceritate și cu o nemărginită dragoste.

Ucenic al marelui Manolescu, Liciu a urmat opera acestuia până la sfârșitul așa de trist și de neașteptat. Dedicat scenei cu trup cu suflet a lăsat în trecerea lui scurtă prin lumea artei dramatice naționale o dungă de lumină, care multă vreme va străluci și va lumina cărările celor ce vor veni după dânsul. Muncă, pricepere și entuziasm, puse toate în slujba unei curate și înalte intențiuni artistice pentru luminarea neamului; iată viața lui Liciu.

Descendent dintr-o veche familie boerească din Moldova, Liciu a adus cu el în lumea plină de umbră și de praf a culiselor o rază de noblețe.

A fost un suflet de român neaoș care s-a jertfit pentru arta românească și a reușit să mai lege o verigă la lanțul făcut de marii artiști Millo, Pascali, Iulian și Manolescu.

Din atmosfera romantică și plină de poezii a lașilor de pe vremuri, unde și-a petrecut tinerețea, Liciu a adus un entuziasm și o dragoste de artă cum n-a avut-o altul. Cu talentul pe care i l-a dat Dumnezeu și pe care el printr-o muncă uimitoare și neobosită și l-a dus la perfecțiune, a cucerit în destul de scurtă vreme toate unghiurile țării românești. Numele lui eră pomenit cu cinste prin toate orașele țării. Dar dorul de cucerire creștea în sufletul lui mare. L-am văzut chinuit și sbuciumat de dorul acesta. Și n-a trecut mult și iată-l pregătindu-se să plece în Bucovina.

Pe veci neuitată are să-mi rămână plecarea asta. Par'că văd în gara de nord un tren gata de plecare plin de artiști în frunte cu cei mai de samă dela Teatrul Național. Și în fruntea tuturor eră Petre Liciu. Mic, neastâmpărat, alergând de colo, colo, dând ordine și luându-și rămas bun dela cei cari rămâneau — vesel, scăpărându-i în ochi mândria și credința în fapta pe care pornise s-o ducă la îndeplinire, cu o geantă pe umăr și cu șapca în cap... îmi făcea impresia unui om care se duce să cucerească o țară nouă, necunoscută. Și când trenul s-a pus în mișcare el a fost cel din urmă, care s-a urcat, salutând pe cei cari rămâneau pe peron.

Așa a cucerit Bucovina.

L-am văzut apoi când a trecut pentru prima oară în Ardeal. Mergeam la marile sărbări culturale dela Blaj. Cu câtă dragoste a trecut atunci munții și ce însuflețit eră de tot ce-a văzut acolo. În Liciu eră un suflet românesc care vibră puternic la orice adiere de viață națională.

Pe unde a trecut a lăsat impresii neuitate și o adâncă simpatie. Iată de ce moartea lui a fost ca un trăsnet pentru tot neamul românesc.

Dar numai noi, cari l-am cunoscut de aproape și cari de ani de zile am muncit alătura de el, numai noi, cari l-am iubit ca pe un frate și cari îi cunoșteam sufletul până în cele mai ascunse adâncimi, numai noi suntem în stare să ne dăm seamă de ce groaznică tragedie a jucat fatalitatea răpindu-ni-l. Petre Liciu a fost omul care a urcat muntele, și care l-a urcat cu trudă până sus în seninul albastru, dar care n-a avut norocul să se bucure de soare; a căzut în partea cealaltă în prăpastia din care nu mai e reîntoarcere.

Acesta e adevărul crud care ne-a sguduit pe toți și din care n-avem să ne mai venim în fire.

Teatrul a pierdut în Petre Liciu pe cel mai artist

dintre artiști, neamul a pierdut un om de suflet, iar noi prietenii pe cari ne-a iubit așa de mult și ne-a ajutat de-atâtea ori cu cuvântul și cu fapta, — am pierdut un frate, pe care avem să-l plângem și să-l regretăm întotdeauna.

A avut cea mai frumoasă înmormântare care s-a pomenit în București. Lume din toate păturile sociale, și de toate vârstele l-a întovărășit la locuința din urmă. Eră o durere sinceră, erau lacrimi adevărate pornite din adânc de suflet, eră o jale care isbucnise cu o putere nemaivăzută... Petre Liciu a fost cel mai iubit dintre artiștii români, a fost cel mai bun om care a trăit între culisele teatrului, a fost cel mai entusiast și cel mai român suflet de artist pe care l-am cunoscut.

În modestia lui dusă la extrem, dar sinceră, sunt sigur că dacă ar fi putut să vadă durerea și lacrimile stărnite de moartea lui, sunt sigur că ar fi zis cu glasul lui blând și bun: „Zău așa, de ce să plângeți atâta?.. Liniștiți-vă... Vă rog încetați!.. Uite... îmi pare rău că v-am pricinuit atâta durere!“

Așa ar fi zis... Așa eră Petre Liciu.

0 0 0

FĂRĂ CEAS...

M. SĂULESCU

Mi-a stat ceasul, și 'n odaie
Nu mai sună ca înainte
Liniștita lui bătaie,
Ritmîc, recile-i cuvînte...

Rar, cu 'ncetul a bătut
Ca un puls de om ce moare,
Clipa 'n care a făcut
Singură-a rămas să zboare...

Și acum i-afăta pace,
Liniște și pace-adâncă;
— Dar din zări, cum se desface
Vremea totuș trece încă,

Într'o curgere ușoară
Fără ceas, nemăsurată —
Nesfârșit, un stol ce zboară
Din aripi fără să bată...

0 0 0

RÂNDUNEL

A. C. CALOTESCU-NEICU

Tatei.

Când vei afla, iubite cetitorule, cine a fost Rândunel, când vei ști câte amintiri mă leagă de el, poate îmi vei da dreptate să-l plâng și poate ți se va ivi și dale o lacrimă între gene!

Dar dac-ai fi apucat să-l vezi? Atunci, sunt sigur, ai fi spus și dta ca toți aceia cari l-au cunoscut:

„Bre! Acesta nu-i cal ca toți ceilalți, acesta-i curat „cal năzdrăvan din povești!“

Da, cal așa cum eră Rândunel al meu, să cauți mult, să mai găsești astăzi!

* * *

Îl cumpărasem dela un sâtean din Dealu-Mare.

Îl vindea omul de mare nevoie: iarnă grea, lipsă de nutreț. Cu ce să-l scoată-n primăvară? Mi-l lăsase numai cu optzeci de lei, dar eu i-am dat o sută, căci spunea că are o droaie de copilași și mălaiu-l isprăvise demult, fiindcă fusese un an de lipsă, anul acela.

Un mînzuleț numai de un an, puțin răsărit la trup, slab, prăpădit, că-i numărari coastele, cu părul mare, flocos și plin de praf. Nici nu știă să mănânce grăunțe! Cu timpul însă, văzând pe ceilalți tovarăși ai săi mai bătrâni mult decît el, s-a dedat cu grajdul și a început să-i placă și ovăsul.

După doi ani, — sub țaseala regulată și îngrijirea

Din războiul italo-turc. Artileria italiană în lupta dela Benghazi, când oastea Turcilor a fost nevoită a se retrage.

la timp, — în locul mînzului slăbănog de odinioară, eră acum un călușel de toată frumusețea; iar după trei ani dela cumpărare, când l-au scos argații înșeuat și înfrăuat, am văzut înainte-mi un armăsar ager, negru ca tăciunele, c-o steluță albă, cât rubla, în frunte, cu piciorul drept de dinainte alb până la genunche și c-o coamă lungă ce-i cădea-n valuri ondulătoare pe partea dreaptă a gâtului, până la piept.

Mi-am îmbrăcat costumul de călărie, mi-am prins pîntenii și când m-am asvârlit în spinarea lui, Rândunel a sărit de câteva ori drept în două picioare, apoi a eșit, în goană ne bună, pe poartă. Aproape o zi întregă m-a purtat așa peste câmpuri, peste tufișuri și peste arături.

După câteva zile, eră învățat. De atunci, când m-aruncam în șea, numai ce-i spuneam:

„Rândunel, băete... să mergem!...” și Rândunel pornea mai întâiu la trap mic și, curând după aceea o luă la trap mare... Și ce mai trap aveă! Și cum mai aruncă picioarele de frumos!... Mers ca al lui, la puțini cai le e dat să-l aibă!

Câteodată îl năcăjeam cu pîntenii ori cu zăbala și atunci el puneă capul în pept, sforăea puternic pe nări și aruncă picioarele cu așa putere, că te așteptai să vezi crăpându-se calea'n două.

Sătenii, privind înmărmuriți, îi auzeam șoptind adeseori:

„Măi, asta par'că-i calul lui Sfântul George; calul cela, care a ucis scorpia cu picioarele!...”

* * *

Îmi vine-n minte, o întâmplare din vremurile acelea, când făceam din noapte zi, când nu țineam socoteală dac'afară e bine ori vremuieste și porneam la drum. Ce vreți!... Pe atunci aveam numai nouăsprezece ani!...

De când începuse să cadă cei dintâi fulgi de zăpadă, nu mai fusesem deloc pe la conacul din Pădurenii. Aveam acolo herghelia de cai și oile fătătoare.

În dimineața zilei de Sft. Nicolae, am pus șeaua pe Rândunel și am pornit într'acolo. Pe la prânz am ajuns. La Pădurenii, mai cu una mai cu alta, nici nu știu când a trecut ziua. Când am pornit înapoi, spre casă, înoptase deabinele și de sus se cerneau fulgi de zăpadă mari și apătoși de părea că se crăpase cerul nu alta.

Toate încercările baciului Sima de a mă opri la conac în noaptea aceea, au rămas zadarnice.

Par-că îl aud pe bătrânul baci:

„Vai de mine, domnișorule, cum o să plecați dvoastră pe o vreme ca aceasta? Nu vedeți ce mînie a lui Dumnezeu e afară?”

— Lasă baciule, nu te îngriji, am răspuns eu. Cu Rândunel acum sbor acasă și apoi nu sunt eu dintre acei cari se înspăimântă și de freamătul frunzelor! Și în adevăr, eram tânăr, aveam cal bun și în buzunar purtam revolver! De ce eră să mă tem?

Am dat pîtenii călușului și nici nu știu când am urcat „Râpa-Urâtă” și când am intrat în pădurea Statului. Rândunel mergea mîncînd pămîntul și eu începusem să șuer o doină, mai mult așa ca să nu m-apuce urâtul.

Am trecut pădurea Statului și când am apucat prin hățușul de pe „Valea-Corbului”, deodată Rândunel s-a oprit în loc, s-a ridicat de mai multeori în două picioare și a început să sforăie.

Nici n-apucasem să iau bine sama la el, când un urlet lung și înfiorător din apropiere a făcut să m-apuce groaza. Și acestui urlet i-a răspuns al doilea, apoi al treilea și în urmă multe altele, unele mai din apropiere, altele mai de departe.

Într-o clipă am înțeles că acolo eră locul de întâlnire al fiarelor. Acolo se formă haita și de acolo porneau apoi după pradă.

Fiori de spaimă îmi străbăteau prin vine și pe cap mi se sbărlise părul. Ce eră să fac?

Mi-am adunat toate puterile, am izbit fără milă cu pîntenii în pantecele fugarului și i-am strigat:

„Haide Rândunel! A venit timpul să te vad ce poți!...”

Călușul a nechezat încetinel, par-că mi-ar fi spus: „N-aibi nici o teamă. Ține-te numai bine pe spinarea mea!” A sărit odată înainte și apoi s-a întins la drum într-o fugă ne bună.

De sus ningeă, ningeă mereu și poteca acoperită cu zăpadă acum nu se mai cunoștea.

Cum gonea așa, ca o fantomă, deodată a lunecat, a căzut în genunchi, dar cu iuțea unui fulger a fost iarăș în picioare și iarăș la drum.

Din urmă, nu așa departe de noi, se auziau urlete înfiorătoare și se zăreau puncte de foc străbătând întunerecul.

Ne urmărea haita spurcată! Spaima morții, spaima de a fi sfășiat de fiarele flămânde, făcuse să-mi înghețe sângele în vine și să-mi perd tot curajul.

Revolverul îl uitasem în buzunar. Tocmai a doua zi mi-am adus aminte că-l purtasem la mine.

În clipele acelea de înfiorare: am dat drumul dârlogilor, m-am așezat bine în șea și mi-am împlântat amândouă mâinile în lunga coamă a fugarului.

Rândunel mergea nebun și atunci nu-l mai conduceam eu, ci el mă purtă pe unde vrea. Mă lăsasem în voia lui căci, lucru ciudat, eu nu mai cunoșteam nici locurile pe unde treceam...

Târziu, târziu de tot, după o goană într'adevăr ca în basme, când am ajuns la cei „trei plopi” din marginea satului și când am zărit cele dintâi căscioare, am început să-mi dau și eu sama pe unde ne aflam, m'am întors în șea și am început să privesc înapoi.

Nu se mai vedeau acum punctele de foc străbătând întunerecul și urletele înfiorătoare se auziau departe, tot mai departe în urma noastră.

Atunci, mi-a mai venit inima la loc, am înțeles

că suntem scăpați și apucând dârlogii am oprit calul la pas.

Gonise mult haita spurcată după noi, dar tot mai tare a fost Rândunel, căci a întrecut-o la fugă și a eșit învingător.

Când am ajuns acasă și când am descălecat, căluțul meu eră numai o apă. Fără să-mi dau sama, i-am apucat capul cu amândouă mâinile și l-am sărutat lung, lung pe steluța din frunte. Aceasta a fost o pornire a inimii, o pornire instictivă, o pornire pe care niciodată nu mi-am putut-o explică. Din noaptea aceea, Rândunel nu mai eră pentru mine numai un cal, căci de atunci, eu vedeam în el ceva mai mult decât numai un animal bun și cuminte! Vedeam în el un adevărat prieten și un bun tovarăș, care îmi scăpase viața dela primejdie.

Și acum, iubite cetitorule, nu este așa, că dacă n-ar fi fost el, eu nu mai apucam să văd răsăritul soarelui din a doua dimineață? Nu este așa, c-aș fi fost sfâșiat de fiare și condamnat la moarte sigură și neșpus de chinuitoare?...

Hei, hei... dar dela câte nu m-a scăpat, la câte nu m-a ajutat și câtă fală nu mi-a adus Rândunel al meu, săracul!...

Îmi mai aduc aminte și de zilele acelea, când cu coada ochiului începusem să-mi zăresc sfârscul mustăcioarelor și cu zilele acelea îmi mai reamintesc și de o veche casă boerească, la poalele unui deal acoperit cu pădure de stejari bătrâni... bătrâni...

De acolo, din pridvorul bătrânei case boerești, mi-a apărut odată, într'un amurg de Mai, un chip de zână... o domniță încântătoare cu ochii mari, negri, plini de foc, — ochi de aceia ce te săgeată drept la inimă — și cu părul negru — pana corbului — ce-i curgea râu pe umeri la vale și pe sânii ei plini.

Treceam cu Rândunel la pas și chipul acela fermecător mi-a zimbit, m-a privit lung... lung și eu am simțit cum o schimbare mare se petrecea în sufletul meu, am simțit fiorul dragostei dintâiu cum îmi străbatea inima.

Așa a fost!... Și de atunci a trecut timp mult, s-au dus mulți ani pe calea vremii, fără ca cineva să fi aflat de taina dragostei noastre, fără ca cineva să fi bănuit măcar ceva.

Numai Rândunel știă tot, numai Rândunel știă, căci cu el făceam din noapte zi și el mă purtă de multeori ca gândul, pe poteci știute numai de noi doi, până la casa veche de sub poalele pădurii bătrâne, până la ființa scumpă care îmi robise inima!...

Dar să vedeți ce a mai fost cu el!

Lipsisem vreo cinci zile de acasă. Niște afaceri mă reținuseră la oraș.

Când m-am reîntors, am găsit pe mama așteptându-mă pe un scaun, în capul scării.

Eră tristă măicuța mea și mereu dusă pe gânduri. La masă, n-a mâncat mai nimic; mă privea doar lung

din când în când, parc'ar fi vrut să-mi spună ceva, însă îi eră greu să înceapă vorba!

Când am întrebat-o:

„Maică dragă, dta îmi ascunzi ceva! Spune-mi, ce ai? De ce ești tristă? S-a întâmplat ceva în lipsa mea?“

Atunci, cu glasul tremurător, cu glasul plin de jale, mi-a răspuns îngrijată:

„Se duce Rândunel, măicuță! Sunt trei zile de când zace pe lat, săracuțul de el; și noi nu știm ce are!“

Într-o clipă am fost la grajd. Căluțul meu iubit zăcea întins pe o parte și gemea, gemea de-ți rupea inima!

Când l-am mângăiat cu mâna pe spinare și când i-am spus:

„Rândunel, băete! Ce-i cu tine? Ți s-a urit cu viața? Vrei să mă lași singur?...“ Atunci și-a ficsat o clipă ochii lui mari și cumiți, triști de boală acum, asupra mea, par-că m-ar fi recunoscut; și-a ridicat puțin capul, — par-că să mă zărească mai bine, — dar curând l-a lăsat să cadă greu la vale și a început iarăș să geamă lung și sfâșietor.

Când a venit și veterinarul și când l-am auzit spunând:

„Nu mai e nici o nădejde. Acum e prea târziu, l-a prididit dalacul“, — eu am simțit în piept ceva ca o greutate, ceva care mă năbușeă; mi s-au ivit lacrimi în ochi și mi se părea că se învârtește grajdul cu mine. N-am mai putut sta acolo și am ieșit afară nebun de durere!

Doctorul avuse dreptate, căci după trei ore Rândunel încetase de a mai geme, încetase pentru totdeauna!

O clipă l-am privit mort și la gândul că el care fusese fără rival, el care nu știuse ce-i osteneala, el care nu știuse ce-i zăduf ori ploae, vreme rea ori vreme bună, a fost totuș așa de ușor doborât, a fost totuș așa de repede învins de boală; am avut o tremurare în tot corpul și am simțit c'odată cu el, moartea lui a mai răpit și o parte din inima mea!

* * *

De atunci sunt douăzeci și șapte de ani și de atunci am mai avut eu mulți cai, pe mulți i-am schimbat, însă n-am mai găsit nici unul care să-l întreacă ori care cel puțin să-i semene!

De atunci sunt douăzeci și șapte de ani și de câte ori trec pe sub „nucul de lângă vie“ unde e îngropat Rândunel al meu, mi-aduc aminte de el, cu el de tinerețe, cu tinerețele *de tot ce-a fost odată* și nu știu cum dar atunci, jale grea îmi învăluie sufletul și mă trezesc oftând și cu ochii plini de lacrimi!

CE AVEM MAI PREȚIOS PE LUME?

T. L. BLAGA

E greșit a crede, că diamantul ar fi ceea ce avem mai prețios pe lume, cu toate că deja un diamant de mărimea unui bob de linte valorează mai multe sute de coroane. Lasă, că cei mai mulți oameni nici nu au văzut încă diamante și cu toate acestea trăesc fericiți, poate mai fericiți decât mulți dintre fericiții lor proprietari. Poate aurul? Cu aur poți avea tot ce voești, poți cumpăra tot ce cere viața? Nu, do- vadă, că până acum câteva decenii multe popoare din Africa și Asia folosiau ca monede numai niște scoici mici și le mergea bine. Atunci ce? Fierul? De unde, căci între- buințarea fierului încă e un product abia al unei ere mai noi în viața popoarelor. Mai demult nici nu știau ce-i fierul, dar nici nu-i simțiau lipsa. — Ce avem noi mai prețios pe lume este viața. Dacă ne perdem viața, nici aurul, nici diamantele și nici toate comorile lumii nu mai plătesc nimic pentru noi. Viața însă — cel puțin viața pământescă — e legată de trup și dacă-l perdem pe acesta, perdem și viața. Prin urmare ceea ce ne susține trupul, ne sus- ține și viața și aceasta e ce avem mai prețios pe lume.

Nitrogenul (azotul). Un simplu gaz ca toate corpurile gazoase și pe care-l întâlnim pe pământ în cantități mari — poate tocmai pen- tru aceea nu-l învrednicim cu aten- țiunea cuvenită — pentru-că patru din cinci părți ale stratului de aer ce încunjoară pământul în grosime

da aproximativ 100 km. sunt nitro- gen. Adecă — să nu greșim cumva — nu tocmai nitrogenul, ci mai bine zis *nitrogenul ars*. Acesta e scum- petea lumii. Din el prepară plantele *făină de albumină*, pentru ca ajun- gând în trupul nostru să se facă piele, sânge, oase, carne, creeri, cu un cuvânt tot ce se recere la edifi- carea trupului. Nu există în lumea întreagă un singur firicel din făina amintită, pe care să nu-l fi preparat plantele cu ajutorul nitrogenului ars, și nu există în trupul nostru o păr- ticăcă cât de mică, care în ultima analiză să nu se fi clădit din astfel de făină. Dacă admitem acestea, nu mai începe îndoială, că nitrogenul, bineînțeles cel ars, e comoara cea mai prețioasă, ce o avem.

Bine, dar nitrogenul arde? Dacă poate arde, atunci de câte ori arde o casă; mai mult, de câte ori facem foc în liber, ar trebui să se aprindă imediat și nitrogenul din aer, întreg aerul ar trebui să prindă flacări cu limbi de foc de 100 km. de înalte, pentru-că atâta e — spuseseam doar — grosimea stratului de aer al pământului, mistuind tot ce trăește. Din fericeire însă nitrogenul nu poate arde așa, vreau să zic, că nu poate arde cu flacări. Numai pe unde trece prin aer schintea șerpuitoare a ful- gerului, numai acolo arde nitrogenul. Se aprinde deodată într-un moment, însă nu cu flacări și focul nu se lă- țește. Picurii de ploaie coboară apoi nitrogenul ars la pământ și aici aș- teaptă lacomele plante spre a-l în- ghiți. În starea aceasta însă curat, neamestecat cu nimic, nu-l pot în- ghiți, căci e adevărată otrava pen-

tru ele. Norocul, că imediat cum a- junge la pământ îl absoarbe varul răpitor, care-l întâlnești pretutindeni în pământ. Astfel amestecat consti- tue hrana cea mai delicioasă, ce și-o poate dori o plantă.

Procesul acesta se petrece foarte repede. Partea cea mai mare a ni- trogenului ars, născut astăzi în urma fulgerelor, mâne se află deja în trupul plantelor. Aici se transformă în scurtă vreme în făină de albu- mină, pentruca după câteva săptă- mâni să ne hrănim cu ea, și pen- truca poate deja a doua zi să se prefacă în piele, sânge, carne, creeri și altele.

Astfel prepară fulgerul hrana pentru oameni, animale și plante, iar nitrogenul, despre cari oamenii neștiutori sau nu vorbesc, sau vorbesc cu dispreț, e acela, care ne nutrește pe toți, ne susține viața, e comoara cea mai prețioasă, ce o a- vem pe lume. (După „Naturfreunde“).

○○○

Scrisori dela Redacție

MANUSCRISELE NU SE ÎNAPOIAZĂ

Modern. Traducerea nu-i reușită și nu publicăm decât traduceri artistice. Trebuie să puneți mai multă băgare de seamă pe redarea frazelor și nu-i bine să vă țineți strict de original. Provincialismele trebuie evitate.

A. V. F. în C. Dacă dta n-ai încredere în ce scrii, cum să avem noi? De altcum recunoașterea aceasta a adevărului nu e o calitate din urmă. Dta — cum vedem — judeci foarte real și drept aceea îți va fi ușor să-mplinești sfatul ce ți-l dăm: rupe tot ce-ai scris și nu mai scrie.

V. S. Cântecul dtale în formă popo- rală nu-i succes. Unele rime sunt căutate și multe fraze silite.

GHICITURI

Ghicitura din numărul trecut al „Cosinzenii“ au deslegat-o corect următorii: Sergiu Morariu, Ana Popo- povici, Ioan Lucaciu, Livia Moșoiu, Nicolae Humă, Cor- neliu Trailescu, I. Bărbier, Valeriu Linca, Aurel Voina, Valeriu I. Maximilian, Const. A. Partene. E. Chibulcu- tean, Octavian Anghel, Iuliu Anghel, Iuliu Codarcea, Pa- raschiva Călnicean, Remus Perian, Ilie Bărlea, Octavia D. Gașpar, Alexandrina Chicomban, Stefan Guțu, Lau- rențiu Căpușan, Aurica P. Cioran, D. Varga, Virginia Gri- vase, Emilia D. Tatar, Cornelia Fleșeriu, Aurora Te- lescu, Stefan Perian, Septimiu Teculescu, N. B. Stănilă, Petru Rimbaș, N. Secoșanu, Dr. N. Oprean, Pascu & Inișca, etc. — Premiul l-au câștigat: Lucia Moșoiu, Bran; Aurora Telescu, Șiria și Octavian Anghel, Blaj.

Deslegarea e următoarea:

S urdu c
B run o
O vă s
R oșior i
N apoleo n
E ngle z
M ackenzi e
I rland a
S atur n
A mali a.

Deslegarea ghici- turei din numărul a- cesta să ni se comu- nice până în 2 Mai n.

			za-	ma-					
			de	rii					
		re	se'n	de	re...				
	Zah.	să	Și'n	No-					
	mi-l	la-	tiu	mă-	o-	a-			
	Bâr-	mu-	Și	Somn	pus-	lor,			
	du-	mi-l	pus-	tiu	chi-	*Cân-	mă	mur-	
	san.	că,	lor	tec.	-i	li-e	te'n	ri-	
că...	Să	Pe	-mi-aș	mi-l	nei	păr-	rul	ma-	gul
G. L.	Da	Să	sări	tări	do-	poar-	u-	de-	no-

Proprietar-editor: Sebastian Bornemisa.

„Tipografia Nouă“, I. Moța, Orăștie.

Prețul unui ecsemplar 24 bani.

— Pentru străinătate 40 bani. —